notat Pellizarius *citatus, num.*98. aliàs præce-
ptum eſſet nimis rigidum, jugum autem Chri-
ſti eſt ſuave, & onus leve eſt.

15. Poteſtas, & auctoritas horum conſervato-
Sixtus IV. rum, etſi antiquitùs eſſet valdè ampla juxta
Pius V. Clem. VII. diplomata Sixti IV. pro Carmelitis, & Pii V.
Greg:XIII. pro Dominicanis; Clementis VIII. pro Mi-
nimis Gregorii XIII. pro Jeſuiſtis. Tamen
hæc poteſtas reſtricta eſt per bullam Grego-
rii XV. & per quandam declarationem ſacræ
Congregationis anno 1624. Ubi decernitur,
quòd ſolùm conſervatores poſſunt agnoſcere
in cauſis, in quibus Religioſi fuerint rei, etſi
in aliquibus ſint actores pro injuriis, & vio-
lentiis propulſandis, hoc tamen debet eſſe,
quando injuriæ, & violentiæ ſunt notæ, &
Bonif. VIII manifeſtæ,ut conſtat ex decreto Bonifac. VIII.
quod incipit : *Hac Conſtitut.* & etiam *cap. fi-
nali de offic. & poteſt. judicis de leg.* Tamen con-
ſervator generaliter facit illam indaginem,quæ
in notis, & manifeſtis adhibere ſolet: Si au-
tem conſervator dubitet, de illa notorij qua-
litate, ut manifeſtè appareat, tunc ſummariè
poterit omnia examinare & inquirere, an illa
injuria, ſeu violentia, de qua tractatur, ſit no-
toria, & ſuper hoc probationes, & documen-
ta recipere ad procedendum in ſua juriſdictio-
Miranda. ne, an injuria, de qua agitur, ſit notoria. Ita
Barboſa. Miranda *tom.2.quæſt.*47. *art,*8. Barboſa *de offic.
& poteſt. Epiſcopi. allegat.* 106. *num.* 18. Cui
enim committitur juriſdictio, committitur
Moneta. Molina. quoque ſine quo illa exerceri non poteſt. Bar-
boſa *citatus, n.*20, Moneta *de Conſervatoribus,
cap.7. quæſt.* 3. *num.* 90. & 93. Molina *tom.*6.
*diſput.*29. *n.*2.

16. Tuſchus. Si verò quæras quid ſit injuria, vel vio-
Monach. lentia manifeſta? Reſpondeo ex Tuſcho *verb.
manifeſtum concluſ.* 71.*n* 7. Monacho de judice
Delegato *cap.* 1. *n.* 3. Injuria eſt quando perſo-
na indebitè, & malè afficitur. Violentia verò,
eſt injuria cum vi, impetu, & perſonis, vel
ejus rebus fit, quid autem ſit manifeſtum, &
notorium, ſuperiori numero dixi; ex qui-
bus bene ſequitur, quòd debent conſervato-
res cognoſcere de injuriis, ac violentiis illa-
tis ipſis Religioſis ipſoſque tueri tam in ſuis
Sacr. Congr. privilegiis, quàm in ſuis omnibus rebus, ut
declaravit Sacra Congregatio anno 1624. poſt
decretum Gregorii XV. quòd debeant defen-
dere Regulares à manifeſtis injuriis,& violen-
tiis, quæ illis de facto inferuntur, dum à ſuis
Joan. à poſſeſſionibus dejiciuntur, & propriis bonis
Cruc. frui, aut uti impediuntur;de quo uterque Ro-
Diana. drig. Portellus, Joannes à Cruce, quos refert
Lezana. & ſequitur Diana 3. *part. tract.* 1. *Reſolut.* 20.
Fr. Anton. Lezana *tom.* 2. *c.*10. *n.* 62. & 67. Fr. Anton.
ab Spiritu ſancto, *n.*215.

17. Imò etiam & poſſunt dicti conſervatores
procedere pro ſervorum & famulorum Reli-
gioſorum manifeſtis injuriis, & violentiis
modo ſuperiùs explicato, quoad Religioſos,ta-
Trident. men hoc privilegium videtur limitari à Con-
cilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.* 11. dum ait, quòd
dicto privilegio gaudent, qui monaſterio actu
ſerviunt, & intrà eorum ſepta, ac domos re-
Rodrig. ſident ſubque eorum obedientiam vivunt, ut
Lezana. notant Rodrig. *tom.1.quæſt.* 65. *art.* 17. Lezana
Villalobos. *citat. cap.* 10. *n.* 65. Villabos 2. *p. tract.* 35.
*diff.6. num.*9. Imò etiam poſſunt prædicti con-
ſervatores procedere ad tuendos ſyndicos, &
procuratores Fratrum in caſibus pertinentibus
ad ſuum officium non verò quoad ea quæ ad
ipſas perſonas particulares pertinent quod
apertè conſtat ex bulla Clementis VIII. apud
Caſarubium *in compendio privileg. Mendic.* Caſarub.
verb. Procuratores Fratrum, Rodriguez *tom.* 3. Rodrig.
queſt. 39. *art.*4. Portellus *in dub. Regular. verb.* Portel.
Syndicus Minorum, Lezana *cit. n.*66. Lexana.

Conſervator ad tuendas perſonas Regula- 18.
res, & alias eis proximè addictas, poteſt pro-
cedere cum cenſuris, & eas aggravando, ut
patet ex jure, *cap. ſanè 2. de poteſt. judicis de-
legati*, & apertè deducitur ex *cap. Auctoritate
de privilegiis, in* 6. nam quoties committitur
alicui aliquod negotium, etiam ei datur illud
ſine quo tale negotium non poteſt impleri,
fruſtranea enim eſſet talis juriſdictio, ſi ſecum
non involveret viã coactivam. Ita Azor. *tom* 2.
lib.5. cap. 35. *quæſt.* 10. Moneta *de conſervato-
ribus, cap.7. num.* 279. Et hoc ſpecialiter con-
ceditur Religionibus, ut patet ex ſuis privile-
giis, ex Bulla Sixti IV. pro Carmelitis, Cle-
mentis VII. pro Minimis Pii V. pro Domini-
canis Gregorii XIII. pro Patribus Societatis.
Cùm verò conſervatores procedunt contra E-
piſcopos, debent cummulta modeſtia, reveren-
tia, ac circumſpectione ſe habere, ut advertit
Peirin. *tom.* 2. *privileg. Minimorum in Con-* Peirin.
ſtit. Gregorii XV. §.6.*n.*45.

RESOLUTIO XXV.

Declarationes Cardinalium, ac Deciſiones Rotæ.

QUÆSTIO PRIMA.

An Declarationes Cardinalium habeant vim legis, & quid ad hoc requiratur?

SUMMARIUM.

1 *Facultas data à Sixto V. Cardinalibus.*
2 *Decreta Congregat. conſulto Papa, habent vim legis.*
3 *Quæ fiunt non conſulto Papa non eſſe leges tenet prima ſententia.*
4 *Ejus fundamentum.*
5 *Oppoſita ſententia vera, & ejus fundamentum, & num.6.*
7 *Requiritur ut talis declaratio exhibeatur authentica.*
8 *Requiritur ut de ejus publicatione conſtet, & num.9.& 10.*

QUOAD has Illuſtriſſimorum Car- 1.
dinalium declarationes extat bul-
la Sixti IV. edita anno 1588. &
in ordine eſt 7. & incipit : *In
menſa.* In qua poſtquam Pontifex ſibi reſer-
vavit poteſtatem convocandi Concilium, ac
res fidei definiendi, ſubdit. Cardinalibus præ-
fectis interpretationi, & executioni Conci-
lii Tridentini, ſi quando in his, quæ de mo-
rum

rum reformatione, diſciplina, ac modera-
tione, & Eccleſiaſticis judiciis, & aliis, quæ
humana ſtatura ſunt, dubietas, aut difficultas
emerſerit interpretandi facultaetm (nobis ta-
men conſultis (impertimur. Ex quibus verbis
apertè conſtat huic Sacræ Congregationi.
datam eſſe facultatem interpretandi decreta
Concilii Tridentini, hac tamen conditione
ut Summus Pontifex conſulatur. Ex quo ori-
tur magnum dubium, an prædictæ declaratio-
nes habeant vim legis,an ſint tantum quædam
declarationes doctrinales magni ponderis, &
auctoriatis.

2. Quod verò ad dicta decreta, ac declaratio-
nes editas à Sacra Congregatione juſſu San-
ctiſſimi Papæ, vel ipſo conſulto, res eſt extra
dubium, quod obtineant vim legis, & eſſe
ſanctiones deciſivas, & auctoritativas. Et ra-
tio eſt manifeſta, quia factæ ſunt auctoritate
Papæ; ergo obtinent eandem auctoritatem,
quam haberent, ac ſi immediatè emanaſſent
ab eo, in moralibus enim idem eſt facere per
Salas. alium,ac facere per ſe, Salas *de legib. tract.* 14.
Peirin. *diſp.* 21. *ſect.* 12. Peirinus *tom* 1, *de ſubdito q.*1.
Lezana. *de obedientia cap.* 25. Lezana *tom.* 3. *in ſumma
verb. Sacra congregatio.*

3. Tota difficultas eſt, quando tales declara-
tiones fiunt à Sacra Congregatione, non
Navar. conſulto Papa, nec ejus mandato. Prima
ſententia affirmat, non tenere vim legis. Na-
Sanchez. var. *lib.5. Conſilior. conſil.* 15. *de ſentent. excom-
Vaſquez. munic.* Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.*2. *nu.*10.
Veiga. *circa finem.* Vaſquez 1.2. *diſp.* 177. *cap. ultimo*
Pellizar. Veiga *Minim. verb. Deſcommunio caſu* 226.
Portel. *pagin.* 967. P. Pizarius *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 4.
Bonacina. *num* 108. Portel. 2. *tom. Reſponſ. caſu.* 31.
Suarez. *num.* Bonacina Italus *tom.* 2. *diſput.* 2. *de le-
gibus quæſt* 1. *punct.* 8. *num.* 4 & citat Suarez,
Salas, & alios.

4. Probatur: quia poteſtas commiſſa eſt con-
ſulto Summo Pontifice, ut patet ex Bulla
Sixti V. citata, & tamen Sacra Congregatio,
Salas. ut notat Salas *diſp.* 21. *de legibus ſec.*12. atqui
ex declarationibus,quæ circumferuntur, raro
in eis ut patet, conſulitur Summus Pontifex,
ſed tantum in caſu raro, & in re valdè diffi-
cili; ſi ergo ordinariè loquendo non ſervant
conditionem poſitam in ſua delegatione, eo-
rum declaratio non poteſt habere vim legis.
Secundò, quia tales declarationes ſæpè inter
ſe contrariantur, ut notarunt Suarez *tom.* 4.
in 3. *part. diſp.*21. *ſect.*12.& Portellius *citatus*,
ergo nulla eſt authentica,aut aſſignetur, quæ-
nam ex illis ſit authentica, non prima, aliàs
non ſuccederet illi ſecunda contraria, non
ſecunda, quia illi non habent poteſtatem ad
derogandam legem, ſed interpretandam, ergo
nulli illarum declarationum eſt ſtandum. Ter-
tiò ſi habent vim legis, debebant authenticè
publicari ſicut & cæteræ leges, ac etiam de-
clarationes authenticæ legum à principe ut
habet communis uſus in hoc noſtro Regno.

5. Tamen oppoſia ſententia, quod nempe
prædictæ declarationes habeant vim legis
probabilius, & mihi verius videtur duabus
poſitis conditionibus ſtatim explicandis. Ita
Manuël Rodriguez *tom.* 1. *quæſt.* 11. *artic.* 2.
Garcia *de beneficiis in præfatione.* Caſtro Pa-
laus *tomo primo, tractatu* 3. *diſputat.*5. *punct.*3.
§. 1. *num.* 6. *folio mihi* 199. Salas *diſput.* 21.
*ſect.*12. *fol.* 566. ubi alios citat, Barboſa ſta-
tim allegandus.

Primo probatur, quia Sacra Congregatio, 6.
ita declaravit ſuas declarationes, ac decreta
talem habere auctoritatem. Ut referunt Garcia Garcia.
citatus proximè, Zerola *in praxi Epiſcopor. p.* 1. Zerola.
Salas *de legib diſp.* 12. *ſect.* 12. Barboſa *in Col-* Salas.
*lectanea Bullarii, verb. Congregatio pro inter-
pretat. Concilii Trident.* 3. Secundò, quia Sacra
Rota hujuſmodi deciſiones, ac decreta inſtar
legis veneratur, & eas allegat ut patet ex Barboſa.
multis deciſionibus Rotæ, quas adducunt Bonac.
Barboſa *citatus*, Bonacina *tom.* 2. *diſp.* 1. *de le-
gibus, quæſt.* 1. *punct.*9. *num.* 4. Tertiò,quia licet
in Bulla Sixti V. Illuſtriſſimis Cardinalibus
detur facultas conſulto Summo Pontifice ad
hujuſmodi edenda decreta, tamen cum paſ-
ſim, & ferè quotidie hujuſmodi decreta ema-
nent, ſciente, conſentiente, ac præſente Ro-
mæ Summo Pontifice, imò & in ſuis Bullis,
ut ſtatim dicam de Urbano VIII. earum faciat
mentionem, & hoc per ſpatium octogintà
annorum, communi uſu, ac univerſali con-
ſuetudine videntur tanquam receptæ, & ut ha-
bentes legis vim.

Ad hoc tamen requiruntur duæ conditio- 7.
nes, & quia multæ declarationes circumfere-
bantur, vel falſæ, vel vitiatæ. Ideo Urba- Decretum
nus VIII. ſuo diplomate die 11. Aug. 1632. Urbani VIII.
præcepit, *Hujuſmodi declarationibus, decretis
ſeu deciſionibus tam impreſſis, quàm imprimen-
dis ac etiam manſcriptis, nullam fidem in ju-
dicio, vel extra eſſe adhibendam ſed tantum illis,
quæ in authentica forma ſolito ſigillo, & ſub-
ſcriptione Eminentiſſimi Cardinalis Præfecti, ac
Secretarii ejuſdem Congregationis pro tempore* Barboſa.
exiſtentium munita fuerint. Ut referunt Bar- Lezana.
boſa *ſuprà citatus*, & Lezana *etiam num* 5. Ex
quo manifeſtè conſtat, talibus declaratio-
nibus, ac decretis, quæ prædicto modo non
fuerint munita,non eſſe plenariam fidem adhi-
bendam, licèt ſemper cum probabili fide ſint
veneranda.

At verò tales declarationes quamvis au- 8.
thenticè de illis conſtet, tamen ſi publicatæ
non ſint, nec de earum publicatione conſtet,
non habent vim legis, ut teneamur illas ſe-
qui. Ita Bonacina *tom.2. diſp.* 1. *quæſt.* 1. *punct.* 8. Bonacina
*num.*4. *Secunda pars*, Lorca 1. 2. *diſp.* 18. *Ap-* Lorca.
pendice circa finem, Salas *diſp.*2. *ſect.* 9. *in fine*, Salas.
& *diſp.* 12. *ſect.*1. *num.*8. & inde indicat eadem
*diſp.*12. *ſect.*12. *Corollario* 5. *fine* Suarez *genera-
liter loquens de omni declaratione facta à Prin-* Suarez.
*cipe. lib.*6. *de legib. cap.* 1. *num.* 3. Probatur, quia
publicatio eſt de eſſentia legis, ſic & ſimiliter
declaratio Principis, ad hoc ut vim legis ha-
beat, publicatione indiget.

Nec ſatis eſt, quod aliqui dicunt, quia 9.
publicatio eſt requiſita ad legis Conſtitutio-
nem, non verò ad illius declarationem,
quia declaratio cum ipſa lege à principio
ineſt, & ut cum ipſa lege promulgatur, *l. Ita
fidei, ff. de jure fiſci.*

Sed contra eſt ſolemnis Principũ conſuetu- 10.
do, ut legum declarationes publicentur in
loco conſueto, & multæ declarationes Illu-
ſtriſſimorum Cardinalium publicantur, & ex
Bonacina notat Lezana *citatus, verb. Sacra
Congregatio, num.* 11. Inde præcipitur, ut tali-
bus declarationibus non adhibeatur fides, niſi
illis

illis, quæ ſupradicto modo ſigillatæ, ſubſcri-
ptæ,& munitæ fuerint, quia illa ſolùm publi-
cantur in Curia & in locis ad id deſignatis.
de quarum publicatione fit mentio, ſicut in
diplomatibus Apoſtolicis, quæ dicuntur pu-
blicata, ad Valvas Divi Petri, & in foro
Floræ.
11. Et quamvis in rebus claris, & manifeſtis,
declarationes inſitæ ſunt ipſi legi, minimè
tamen in rebus dubiis, quæ difficultatem pa-
tiuntur,& ideo in illis eſt neceſſaria nova pu-
Diana. blicatio, ut cum Bonacina, & Peirino citatis
tenet Diana *part.1.tract.10. Reſolut.29.* Ex his
patet ſolutio ad argumenta adverſariorum.
Nec obſtat, quod hujuſmodi declarationes
ſint ſibimetipſis contrariæ aliquando, quia
cùm prudentiſſimè fiant, & prudentia varie-
tur hîc, & nunc, ideo pro variis circunſtantiis
variantur, tamen pro ultima ſtandum, ut no-
tant citati Auctores.

Quæstio II.

Quam vim habeant Deciſiones Rotæ, ac etiam agitur de ſtylo Curiæ?

SUMMARIUM.

12 *Deciſiones Rotæ, ſententiæ Cancellariæ, ac Regii Senatus non habent vim legis.*
13 *Stylus Curiæ non habet vim legis.*
14 *Conſuetudines locorum ſi bonæ ſint retinendæ, etiamſi Romæ non ſerventur.*

12. DEciſiones Sacræ Rotæ, ſententiæ Can-
cellariæ, ac Regii Senatus, non haben-
dæ ſunt tanquam leges, procedunt enim à ju-
dicibus non habentibus auctoritatem ad le-
ges conſtituendas, ſine qua auctoritate nulla
lex poteſt conſiſtere, ut ex multis docent
Suar. Suarez *lib 7.de legibus, cap.11.circa finem* San-
Sanchez. chez *lib.8 de matrim. diſp.2.num 10.ad finem.*
Vaſquez. Vaſquez *1.2.diſput. 177.cap. ultimo. num 75.*
Palaus. Caſtro Palaus *tract 3.diſp.3.punct.2.§.3.num 7.*
Salas. Salas alios referens, *diſp.19.ſect. 19.num.109.*
Cùm hoc tamen ſtat, quod prædictæ deciſio-
nes magnam habent auctoritatem, maximé-
que ſunt venerandæ ac ſequendæ.
13. Quantum ad ſtylum Curiæ, quòd varius
Cevallos. ſit, modò niger, modò albus, ut ait Cevallos,
& ideò licet talis ſtylus ſit maximè veneran-
dus, non habet vim legis, ut probavi ſuprà
Reſol. 19. quæſt. unica, num. 10. deinde ut latè
Portel. probat Portellius *tom. 1.reſponſ. caſu 32.nu.16.*
fol. 170. Conſuetudines Eccleſiarum particu-
larium, ſi bonæ ſint, nec Eccleſiæ decretis re-
pugnantes, etiam ſi tales conſuetudines Romæ
non ſerventur, permanere, ac teneri debent,
ut patet ex tota *diſtinct.12.* & maximè ex *cap.*
ſcit Romana; ubi ex duobus Capitibus in ru-
brica poſitis ſic habetur: *Nihil obſunt ſaluti
credentium diverſæ pro loco, & tempore conſue-
tudines ſi illis canonica non obſtet auctoritas.*
Et idem habetur *ibid. cap. Novit*, ubi Grego-
Grégor. I. rius I. ad Auguſtum Anglorum Epiſcopum,
ſic ſcribit: *Placet, ut ſive in Romana ſive in
Galliarum, ſive in qualibet Eccleſia aliquid in-
veniſti, quod plus omnipotenti Deo poſſit place-
re, ſolicitè eligas.* Ex quibus duobus Capiti-
bus apertè conſtat permittere Summos Pon-
tifices, ut Eccleſiæ particulares retineant ſuas
conſuetudines, cum non repugnant decretis
Eccleſiæ Romanæ, etiamſi Romæ non ſer- D.Thom.
ventur, ad quod etiam alludit D.Thomas do-
cens conſuetudines Eccleſiarum, ac peculia-
rium locorum obſervandas eſſe. Ita Sanctus
Doctor. *3.part. quæſt.66.art.8.*

RESOLUT. XXVI.

De Diſpenſationibus.

Quæstio Prima.

Utrum ad diſpenſandum validè in lege humana requiratur vera cauſa?

SUMMARIUM.

1 *Diſpenſatio facta ab inferiori in lege ſuperioris eſt invalida, & n.2.*
3 *Quid quando Pontifex committit diſpenſationem, & non exprimit cauſam.*
4 *Diſpenſatio facta a Principe in ſua lege, negat Vaſquez quod ſit valida, affirmat communis ſententia, & n.5.*
6 *Solvuntur argumenta contraria, & n.7.*

DISPENSATIO, ut ſuppono ex 1.
communi ſententia Theologorum ac
Juriſtarum eſt relaxatio juris huma-
ni; nunc inquirimus an ad diſpenſandum va-
lidè in lege requiratur vera cauſa, ac idem eſt
an diſpenſatio facta abſque ſufficienti cauſa ſit
valida. In hac quæſtione certum eſt, & extra
controverſiam, invalidam & nullam eſſe diſ-
penſationem factam ſine ſufficienti cauſa ab
inferiori in legibus ſuperioris. In hoc conve-
niunt omnes, quos latè citant, ac ſequuntur
Sanchez *lib.8.de matrim. diſp. 17.num. 3.& 4.* Sanchez.
Salas *diſput.20.ſect. 4. num 31.* Vaſquez *1.2.* Salas.
diſput 178.num.17. Et inde inferunt diſpẽſatio- Vaſquez.
nem factam etiam à Summo Pontifice in jure
divino, vel naturali mixto, ut in voto, ju-
ramento, vel matrimonio rato eſſe nullam, ſi
fiat ſine cauſa.
Et ratio eſt, quia inferiori non committitur 2.
poteſtas ad diſpenſandum in deſtructionem,
ſed in ædificationem, atqui diſpenſatio ſine
juſta cauſa eſt in deſtructionem; ergo non
conceditur illi poteſtas ad diſpenſandum ſine
juſta cauſa. Confirmatur, quia diſpenſatio fa-
cta ab inferiori, in tantum valet, in quantum
ei conceditur facultas à ſuperiori, ſed non eſt
veri ſimile ſuperiorem dare facultatẽ inferiori
ad diſpenſandum in ſua lege, ſine juſta cauſa;
ergo ſine ea non valet diſpenſatio.
Quando autem Pontifex committit aucto- 3.
ritatem diſpenſandi cum hac, & illa perſona,
& non exprimit cauſam, tum ait Sanchez *ci-* Sanchez.
tatus, quod poteſt præſumi diſpenſationem
eſſe factam, & ſolum ſibi committi executio-
nem; Salas verò *citatus. num. 33.* hoc judicat Salas.
probabile, licèt incertum, tandem inde mihi
eſt

eſt certum, quia ſi Pontifex non proponit
cauſam, non committit illius examen, ſed
tantùm executionem.
4. Tota controverſia eſt de diſpenſatione fa-
cta in ſua lege, vel in lege inferioris, utrûm
ſcilicet talis diſpenſatio facta ſine cauſa ſit
Vaſquez. valida? Negat Vaſquez *1.2. diſp.128.c.4.&*
diſp.179.c.3. etſi cum formidine propter com-
munem Doctorum conſenſum.
5. Ideo dicendum eſt, quòd talis diſpenſatio
niſi aliunde habeat aliquem defectum, quòd
Sanchez. ſit valida. Ita Sanchez *lib.8. de Matrim. diſp.*
Azor. *17.n.24.* Azor. *1.part.lib.5.c.15. quæſt. 3.* Pon-
Pontius. tius *de Matrim. lib 8.c.14. num.7.* Lorca *2.2.*
diſp.27. Villalob *in ſumma tom.1. tract. 2.dub.*
Suar. *41.n.5.* Suarez Valentia, Salas, quos citant, ac
Bonacina. ſequuntur Bonacin. *tom 2.diſp.1.de leg.quæſt.2.*
Diana. *punct.3.n.3.* Diana *part.1. tract. 10. de legibus*
Reſol. 32. & ratio eſt, quia lex pendet à volun-
tate ponentis illam, ergo ſi ipſemet aufert il-
lam reſpectu alicujus, ablata erit, licèt ſupe-
rior male agat, de quo quæſtione ſequenti.
Confirmatur exemplo abſolutionis à cenſura,
quæ eſt valida, etiamſi à ſuperiori detur inju-
ſtè, & ſine cauſa, *cap. venerabilis de ſententia
excommunicationis, in 6.*
6. Argues 1. Legiſlator diſpenſando, non ſe
habet ut Dominus, ſed ut diſpenſator, & ut
adminiſtrator, ergo ſi diſpenſat ſine cauſa
nihil facit. Reſpondeo, Principem quoad
poteſtatem, quam habet ad diſpenſandum in
ſua lege, potiùs ſe habet ut Dominus, quàm
ut miniſter, diſpenſat enim in re propria, &
in propria voluntate, cujus eſt Dominus, mu-
tando illam, mutata autem voluntate muta-
tur lex neceſſariò, & inde diſpenſatio facta
ſine cauſa valet, ſicut & donatio facta ſine
cauſa valet, etſi Dominus prodigere cenſea-
tur rem ſuam: conceſſio autem indulgentia-
rum fit ab homine, non tanquam à Domino,
ſed tanquam à miniſtro, ac diſpenſatore in
theſauro Eccleſiæ ex ſanguine Chriſti com-
parato.
7. Argues 2. Diſpenſatio ſine cauſa eſt inju-
ſta, de quo quæſtione ſequenti, ergo eſt etiam
nulla. Probatur conſequentia, quia ſicut lex
injuſta non eſt lex, ergo nec diſpenſatio inju-
D.Bernar. ſta eſt diſpenſatio, inde merito de ea ait D.
Bernardus *lib.3. de conſideration. c. 4. in fine*,
ubi poſtquam enumeravit cauſas diſpenſatio-
nis, ait: *Cùm nihil eorum ſit, non eſt plane diſ-
penſatio, ſed crudelis diſſipatio.*
8. Reſpondeo. Concedo antecedens, nego
conſequentiam, nam multa injuſtè fiunt, quæ
tamen facta tenent, donec annullentur, ut
patet in iniqua abrogatione legis, licet inju-
ſta, validè tamen manet abrogata. Item in
electione digni prætermiſſo digniori, valida
eſt licet injuſta. Ad probationem conſequen-
tiæ, eſt diſparitas inter legem, & diſpenſa-
tionem, nam lex ponit obligationem, ac præ-
cipit ut homo ſubditus det rem ſuam, verbi
gratia pecuniam, vel voluntatem, vel perſo-
nam, & nemo poteſt obligari ad dandam rem
ſuam ſine juſta cauſa, aliàs actus erit tyran-
nicus. At in diſpenſatione Princeps non obli-
gat, ac exigit rem alienam, ſed quòd ſuum eſt
dat, nempe ſuam legem, ſuam voluntatem do-
nans autem poteſt dare ſine cauſa, ut dixi.

Quæstio II.

Utrùm diſpenſatio data à ſuperiore ſine juſta cauſa ſit licita?

SUMMARIUM.

9 *Pauci ſunt, qui dicant ſine cauſa licitè fieri poſſe.*
10 *Legiſlator abſque culpa non diſpenſat ſine cauſa.*
11 *Probatur reſolutio ratione.*
12 *Ponuntur, & ſolvuntur argumenta contraria.*

DIximus ſuperiori quæſtione talem diſpen- 9.
ſationem datam ſine juſtà cauſa, eſſe
validam, nunc videndum eſt, an ſit licita, &
fiat ab ipſo Principe, ac ſupremo legiſlatore
abſque ullo peccato. Et loquimur de diſpen-
ſatione data ſine cauſa ſecluſo ſcandalo, aut
gravi damno, ſeu gravamine alicujus, vel no-
cumento Reipublicæ, & ita Suar. *6. de legib.* Suar.
c.18.num.3.in fine, ubi dicit quòd pauci, &
rari ſunt, qui illam tueantur.
In his ergo terminis, quòd legiſlator abſque 10.
culpa non valeat ſine juſta cauſa diſpenſare in
ſua lege, tenent multi Doctores cum D.Tho-
ma *1.2. quæſt.97. art.4.* hos citat, & ſequitur
Salas *latè diſp.20.de leg.ſect.5.num.50.* & deſu-
mitur ex *cap. Neceſſaria 1.quæſt.7.& ex cap. qui
contra diſtinct. 8.*
Probatur ratione, quia diſpenſatio facta 11.
ſine juſta cauſa, eſt imprudens, temeraria, &
abuſus poteſtatis. Imprudens, quia deviat à
ſine proprio talis poteſtatis, qui eſt attendere
ad bonum commune. Deinde eſt infidelis, illa
enim diſpenſatio eſt propter privatum com-
modum, vel inordinatum affectum alicujus,
& ſic eſt abuſus poteſtatis: deinde, quia per
talem diſpenſationem vulneratur commune
bonum. Temeraria quia præbet anſam confu-
ſionis in ſubditis, quia ſine cauſa jus commu-
ne relaxat; nam quamvis legiſlator ſit quo-
dammodo Dominus ſuæ legis, ita tamen eſt
ut ſit paſtor, & rector populi, & inde dicun-
tur ab Apoſtolo Paulo, miniſtri, & diſpenſa-
tores, ut autem ſit bonus, & fidelis paſtor,
debet attendere ad bonum commune, & non
ad privatum, ac ſuum affectum.
Dices primò. Si juſta cauſa requiritur ad 12.
diſpenſandum, ſequitur quòd ad hoc non re-
quiritur auctoritas ſuperioris. Probatur, quia
juſta cauſa per ſe eſt ſufficiens ad excuſandum
ab obligatione legis humanæ. Reſpondetur
negando ſequelam, quia ut lex ceſſet requiri-
tur vehementiſſima cauſa, ut infra dicam, at
verò ad diſpenſandum, ſufficit quælibet con-
gruentia ut dicam *q. 5.*
Dices 2. Lex poſita eſt pro voluntate legiſla- 13.
toris, ergo pro ſua voluntate poteſt eam au-
ferre. Reſpondeo. Concedo antecedens, nego
conſequentiam, quia princeps in abroganda
lege debet attendere ad bonum commune,
propter quòd lex eſt lata. Deinde Princeps
quamvis tulerit legem, eſt tamen ſubditus legi
naturali, quæ præcipit conformitatem inter
membra,